

Väike mos*-naine ja kakk

Elas kord kaugel vete ja laante taga oma lagunenenud sammaldunud majakeses üksik väike mos-naine. Polnud tal seal mingit häda ega mingit muret. Elas nõnda kaua või veidike, kui jõudis kätte talv. Ühel külmal pakaselisel päeval lendas kakk tema akna taha. Ise üleni külmas ja härmas, lausa lõdises, ja keelt vaevalt liigutades ütles: „Ap, ap, apa! Väike mos-naiseke, tee mulle head, lase mind oma kotta elama. Külml tahab päris ära võtta. Soojendan seal oma käsi-jalgu.”

Väike mos-naine hüüab kakule läbi akna: „Ainult mu majale lootes elad sa kodutuna metsas, lõdised ööd ja päevad puude otsas! Minu pärast võid oma laiskusest nüüd külma kätte kõngedagi. Või sind, laiska hulgust, peaksin ma sisse laskma!”

Kakk lausub kibedal häälel: „Ära siis lase. Ma lendan oma lelle Lõunatuule poole ning ütlen talle, et tõuseks vägev tuul ja matakaks väikese mos-naise maja lume alla.”

„Eks mine ütle,” vastab mos-naine. „Küll ma end lumest välja kaevan, sadagu kui palju tahes.”

Lendas kakuke seepeale jõe äärde kõrge kuuse latva, pööras pea lõunatuules sõudva pilve poole ja hakkas karedal kurgul hüüdma: „Ap, ap, apa! Sõudev pilveke üles taevasse tõusku! Sellisel külmal pakaselisel päeval ei lasknud väike mos-naine mind kotta käsi-jalgu soojendama. Ap, ap, apa! Lõunatuul-lelleke, sõudvast pilvekesest kanget tuisku saada, väikese mos-naise maja lume alla mata. Ap, ap, apa ...”

Istus kakuke kõrge kuuse ladvas ja muudkui huikas ja huikas. Lõpuks hakkas lõunatuulest kantud pilv taeva keskele kerkima. Kui üles jõudis, algas selline tuisk, et kõik ümberringi lumme mattus. Vaevu jõudis kakk okste vahele varju lennata, ainult huiked jäid laanes kaikuma. Lõunatuul muudkui puhus ja puhus, möllas ja möllas, kuni lõpuks hakkas vaibuma. Jällegi muutus taevast ülal selgeks.

Väike mos-naine sai ukse vaevaga lahti, pääses majast kuidagimoodi välja. Vaatas ringi – maja oli lumme tuisanud, kõik laaned-veed lumega kaetud. Ta võttis lumelabida ja muudkui kaevas ja kühveldas, kaevas ja kühveldas. Lõpuks kaevaski maja välja, hakkas seal edasi elama.

Elas ta nõndamoodi kaua või veidike, kui ühel külmal pakaselisel päeval lendas kakk jälle ta akna taha. Ise nõnda külmas-härmas, lausa värises üleni, hädavaevu sai sõna suust: „Ap, ap, apa! Väike mos-naiseke, tee mulle head, lase mind kotta elama. Külml tahab päris ära võtta – soojendan seal oma käsi-jalgu.”

Väike mos-naine tänitab läbi akna: „Lõpeta parem heaga see minu ümber keerutamine! Minu poolest võid sa pakase kätte kõngedagi. Kodutu logeleja selline, või sind peaksin ma sisse laskma!”

Kakuke sõnas kibestunult: „Ära lase pealegi. Lendan nüüd lelle Idatuule poole ning ütlen talle, et tõuseks vägev marutuul ja tuiskaks väikese mos-naise maja katuseni kinni.”

„Eks mine ütle, las lumetuul aga tuleb!” vastab väike mos-naine. „Sadagu palju tahes, välja kaevan end ikka.”

„Seda ma veel vaatan, kuidas sa end välja kaevad,” lausus kakk ja lendas minema. Lendas jõe äärde vana kõrge kuuse latva, keeras pea idatuules sõudva pilve suunas ja hakkas külmast kähiseval häälel sinnapoole huikama:

„Ap, ap, apa! Las Idatuul-taadike tõstab üles taevast sõudvad pilvekesed! Täna käre külmaga ei lasknud väike mos-naine mind kotta käsi-jalgu soojendama. Ap, ap, apa! Väikese mos-naise maja katuseni lume alla mata! Ap, ap, apa! Väikese mos-naise maja lume alla mata, lume alla mata ...”

Istus kakuke kõrge kuuse ladvas ning hüüdis ja huikas oma külmast kangel keelel. Siis ükskord hakkaski idatuulest kantud pilv taeva keskele kerkima. Kerkis ja kerkis, kuni puhkes selline maru, et maad ja metsad lumemöllu kadusid. Vaevu jõudis kakk kuuseladvast puude-

põõsaste vahele peitu pugeda, tema huikedki hääbusid tormimühas. Idakaarest aina puhus ja puhus, tuiskas ja tuiskas, kuni lõpuks hakkas maru vaibuma ning ilm läks tasapisi selgemaks. Uksest väike mos-naine enam välja ei pääsenud, ronis kuidagi läbi suitsuava. Väljas paistis majast vaid katusehari, kõik muu oli täis tuisanud ja kinni mattunud, metsas olid puud ladvuni lume all. Võttis väike mos-naine lumelabida ja hakkas maja välja kaevama. Kaevas ta kaua või veidike, aga lõpuks oligi maja lume alt väljas. Jällegi sai ta seal elama hakata.

Elas mos-naine majas pikka või lühikest aega, kui ühel külmal pakaselisel päeval tuli kakuke taas tema akna alla. Ise nõnda külmavõetud, et vaevu suud liigutas:

„Ap, ap, apa! Väike mos-naiseke, tee mulle suur heategu. Võta mind oma kotta elama, saad mu nooremaks õeks. Olen peaaegu surnuks külmunud – su majas, sinu juures, oma käsi-jalgu soojendaksin.”

Sajatab väike mos-naine: „Kao parem heaga siit keerutamast! Vaat kui tulen ja äigan sulle lumelabidaga, nii et su suured silmad peast veerevad! Kasi siit minema, enne kui hilja! Oled mind küllalt tuisu ja tuulega vaevanud.”

Kakuke vastab: „Hea küll, ära lase. Ma lendan oma lelle Põhjatuule poole ning ütlen talle, et sõudev marupilv tõuseks vägevas lumetuules. Las keerutab vinget tuisku, et väikese mos-naise maja ühtviisi maa ja veega lume alla mattuks!”

Väike mos-naine lausub: „Eks mine ütle, sina laisk kodutu hulgas! Sadagu kui palju tahes, välja kaevan end ikkagi!”

„Küll ma veel vaatan, kuidas sa end välja kaevad,” sõnas kakk ja lendas jõe äärde suure kõrge kuuse latva. Ta pööras pea põhjatuules sõudva pilve poole ja hakkas kähiseval häälel huikama: „Ap, ap, apa! Las Põhjatuul-taadike sõudva rajupilve üles taevasse tõstab! Täna külmal pakaselisel päeval ei lasknud väike mos-naine mind kotta käsi-jalgu soojendada. Ap, ap, apa! Väikese mos-naise maja karmil lumel kinni tuisa, kinni tuisa ...”

Istus kakk kõrge kuuse ladvas ning manas ja manas. Viimaks hakkas põhjatuul rajupilve üles ajama. Jõudis pilv taeva keskele, kui korraga tõusis jääne tuul. Pääses valla selline raju, et kõik ümberringi tuisku mattus. Hädavaevu jõudis kakk kuuseladvast puude vahele paku pageda, tema huikamise kajagi hääbus tormimühas.

Küll puhus ja möllas põhjatuul, tuiskas ja keerutas, kuni lõpuks hakkas maru siiski vaibuma ja taevas sai ülal uuesti selgeks.

Uksest väike mos-naine välja ei pääsenud. Ta ronis kuidagimoodi läbi suitsuava, sumas läbi lume ja vaatas ringi. Majast polnud katuseharjagi näha, ümberringi olid metsapuud lauslumega kaetud, nii et ühtegi ladvaoksa ei paistnud. Igal pool olid maad ja veed ühetasa lume all justkui soos – kõikjal ainult hanged. Väike mos-naine hakkas maja lume alt välja kaevama. Muudkui kaevas ja kühveldas, vedas ja tassis, aga maja lume alt välja ei saanud. Päevade kaupa rügas ja rassis, kui ükskord lendas kakk tema juurde ja ütles: „Ap, ap, apa! Väike mos-naine, milleks sa asjata nii suurt vaeva näed? Kui mind nüüd kotta elama võtad, aitan sul maja välja kaevata.”

Väike mos-naine silmitseb kakku ja sõnab: „Sa ju selline väike lind, kuidas sina tuule kantud hangedest jagu mõtled saada? Mina ei suuda siin labidaga midagi ära teha ja sina, kena linnuke, tuled nüüd abi pakkuma. Kasu sust niikuinii ei ole, pärast tahad vaid minuga koos elada.”

Kakk ütleb muiates: „Ap, ap, apa! Kui sa mind majja elama lased, miks ma siis aitama ei peaks!”

„Kui sa just nii väga tahad lund koristada, eks lase siis käia,” naerab väike mos-naine. „Ma päris vaatan, mis sa hangedega peale hakkad. Paistab, et himustad tõepoolest ühes minuga majja elama asuda.”

Kakk tõusis ja hakkas tiibadega lehvitama. Lehvitas ja lehvitas, mispeale puud hakkasid otsekui marutuules oigama ja lumi tõusis hangedest taevani. Läks lahti selline lumemöll, et väike mos-naine peaaegu lämbus.

Vehkis kakk sedasi vähe või palju, lõpuks jättis järele. Ta sai lõpetatud, kui ka tuul kuhugi kadus. Väike mos-naine vaatas ringi – kuskil ei jäänud lumekübetki silma. Polnud lund metsa ega maja katmas, kõikjal ühtmoodi paljas maa. Kakuke oli kõik hanged tiibadega ära pühkinud. Ja asuski seepeale väike mos-naine koos kakuga ühte kotta elama. Nõnda seal rõõmsasti elavadki.

Raamatust „Mansi muinasjutte”, tõlkinud Kaido Kama ja Eerik Leibak (Eesti Raamat, 1984)

*Mos (ja por) on mansi hõimude nimed